

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARI INTELLEKTUAL SALOHIYATINI YUKSALTIRISH MODELI.

*Samarqand davlat universitetining Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
„Boshlang‘ich ta‘lim metodikasi“ kafedrasida boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi sobiq
magistraturanti **Odinayev Rustam Xolmirza o‘g‘li***

Annotatsiya: Ta'lim jarayoni har bir jamiyatning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar, ayniqsa boshlang'ich sinf o'qituvchilari, bolalarning intellektual va shaxsiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydilar. Ularning intellektual salohiyatini yuksaltirish, nafaqat o'zlarining professional malakalarini oshirish, balki o'quvchilarning ta'lim jarayonida muvaffaqiyatga erishishlariga ham yordam beradi. Ushbu maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining intellektual salohiyatini yuksaltirishga qaratilgan yondashuvlar, metodlar va amaliyotlar haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: intellektual salohiyat, fikrlash, ta'lim, metodlar, tajriba, rivojlanish, muammolar, yechim, metod.

Intellektual salohiyat, o'qituvchining fikrlash qobiliyati, muammolarni hal qilish, yangi bilimlarni o'zlashtirish va ulardan foydalanish qobiliyatini o'z ichiga oladi. O'qituvchilar, o'z navbatida, o'quvchilarga ta'lim berish jarayonida o'z intellektual salohiyatlarini rivojlantirishlari zarur. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning ta'lim jarayonida muvaffaqiyatga erishishlarini ta'minlaydi. O'qituvchilar o'z bilimlarini doimiy ravishda yangilab turishlari, yangi pedagogik yondashuvlarni o'rganishlari va amaliy tajribalarini boyitishlari zarur. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining intellektual salohiyatini yuksaltirish, ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi.[1]

O'qituvchilar o'z bilimlarini kengaytirish, yangi pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirish va innovatsion yondashuvlarni qo'llash orqali o'quvchilarning intellektual rivojlanishiga hissa qo'shadilar. Bu, o'z navbatida,

o'quvchilarning bilim olish jarayonida qiziqishlarini oshiradi va ularning o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatini kuchaytiradi. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining intellektual salohiyatini yuksaltirish modeli bir nechta asosiy komponentlardan iborat. Ushbu komponentlar o'qituvchilarning malakalarini oshirish va ularning intellektual salohiyatini rivojlantirishga yordam beradi. O'qituvchilar o'z sohalaridagi bilimlarini doimiy ravishda yangilab turishlari zarur. Ta'lim sohasidagi yangi yondashuvlar, metodlar va texnologiyalarni o'rganish, o'qituvchilarning malakalarini oshirishga yordam beradi. O'qituvchilar o'z bilimlarini kengaytirish uchun seminarlar, treninglar va onlayn kurslarda ishtirok etishlari mumkin. [2]

O'qituvchilarning amaliy tajribasi, ularning nazariy bilimlarini amalda qo'llash qobiliyatini oshiradi. Amaliy tajriba orqali o'qituvchilar o'zlarining intellektual salohiyatlarini rivojlantiradilar. O'qituvchilar amaliy mashg'ulotlar, tajriba almashish va o'zaro hamkorlik orqali o'z tajribalarini boyitishlari zarur. O'qituvchilar yangi pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarni o'zlashtirishlari zarur. Bu, o'z navbatida, ularning ta'lim jarayonida samaradorligini oshiradi. O'qituvchilar yangi texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirishlari va ularning intellektual salohiyatlarini rivojlantirishlariga yordam beradi. O'qituvchilar o'zaro hamkorlik qilishlari va tajribalarini almashishlari muhimdir. Bu, o'z navbatida, ularning intellektual salohiyatini oshirishga yordam beradi. O'qituvchilar bir-birlari bilan tajriba almashish orqali yangi yondashuvlar va metodlarni o'rganishlari mumkin. O'qituvchilarning psixologik tayyorgarligi, ularning bolalar bilan ishlashda muvaffaqiyatga erishishlariga yordam beradi. O'qituvchilar psixologik jihatdan tayyor bo'lishlari, bolalar bilan samarali aloqa o'rnatishlari zarur. O'qituvchilar bolalarning psixologik ehtiyojlarini tushunishlari va ularga mos yondashishlari kerak.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining intellektual salohiyatini yuksaltirish uchun bir qator amaliyotlar va tadbirlar o'tkazish zarur. O'qituvchilar

uchun ta'lim dasturlarini yangilash va ularni zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan boyitish zarur. Bu, o'qituvchilarning bilim darajasini oshirishga yordam beradi. Ta'lim dasturlarida amaliy mashg'ulotlar, innovatsion texnologiyalar va yangi pedagogik yondashuvlarni qo'llashga e'tibor qaratilishi kerak. O'qituvchilar uchun amaliy mashg'ulotlar va seminarlar tashkil etish, ularning tajribalarini boyitish va intellektual salohiyatlarini oshirishga yordam beradi. Seminarlar va treninglar o'qituvchilarga yangi bilimlarni o'zlashtirish va o'z malakalarini oshirish imkonini beradi. [5]

O'qituvchilarga innovatsion texnologiyalarni o'rgatish va ularni ta'lim jarayonida qo'llashga rag'batlantirish zarur. Bu, o'qituvchilarning samaradorligini oshiradi. O'qituvchilar yangi texnologiyalarni qo'llash orqali o'qituvchilarning qiziqishini oshirishlari va ularning intellektual salohiyatlarini rivojlantirishlariga yordam beradi. O'qituvchilar o'zaro hamkorlik qilishlari va tajribalarini almashishlari uchun platformalar yaratish zarur. Bu, ularning intellektual salohiyatini oshirishga yordam beradi. O'qituvchilar o'z tajribalarini baham ko'rish, yangi yondashuvlar va metodlarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishlari kerak. O'qituvchilarning psixologik tayyorgarligini oshirish uchun dasturlar ishlab chiqish va ularni amalga oshirish zarur. Bu, o'qituvchilarning bolalar bilan ishlashda muvaffaqiyatga erishishlariga yordam beradi. O'qituvchilar bolalarning psixologik ehtiyojlarini tushunishlari va ularga mos yondashishlari kerak.[4]

Yoshlar – Vatanimizning, millatimizning kelajagidir. Vatanimiz taqdirini ularga ishonib topshirar ekanmiz, avvalo ular zimmalariga yuklatilayotgan murakkab va mas'uliyatli vazifani butun mohiyati ila chuqur anglashlari, unga o'zlarini hissalarini qo'shishlari lozim. Zero, Vatanni sevish, unga mehr-muhabbat qo'yish bevosita har kimning shu yurt ravnaqi yo'lida amalga oshirayotgan bunyodkorona ishlari bilan belgilanadi. Milliy o'zlikni anglashning rivojlanishida milliy vatanparvarlik g'oyalari bilan sug'orilgan, teran fikrlovchi yoshlarni tarbiyalash katta ahamiyatga egadir. Shuning uchun Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari intellektual salohiyatini yuksaltirish modeli va

texnologiyasini ishlab chiqish. Vaholanki, o'tmishda jahon sivilizatsiyasiga ulkan hissa qo'shgan xalqning bugungi avlodlari, o'z meroslarining jahon xalqlari tomonidan e'tirof etilishini ta'kidlab o'tish joizdir, zero ularda bu kabi his – tuyg'ular milliy g'urur hamda ruhiy barkamollikka etaklaydi, milliy o'zligini anglashga intilishini kuchaytiradi.

Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularni Vatan mudofaasiga jismonan va ma'naviy jihatdan tayyorlash zarurligi hozirgi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Umumta'lim o'quv muassasalarida, o'rta maxsus va o'rta kasb – hunar ta'limi muassasalarida o'quvchilarni, shu jumladan oliy ta'lim dargohlarida ta'lim olayotgan talaba – yoshlarni Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari intellektual salohiyatini yuksaltirish modeli va texnologiyasini ishlab chiqish endilikda ta'lim – tarbiya ishlarining barcha tizimlari orqali amalga oshirilmoqda. Darhaqiqat, Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari intellektual salohiyatini yuksaltirish modeli va texnologiyasini ishlab chiqish pedagogika faoliyat ko'rsatayotgan ta'lim muassasalarining asosiy o'rin egallashi darkordir.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari intellektual salohiyatini yuksaltirish modeli va texnologiyasini ishlab chiqish da oliy ta'lim tashkilotlarining talabalar jamoasi bilan hamkorlikdagi shart-sharoitlarning tashkillashtrilishi, o'quv mashg'ulotlari bilan o'zaro uyg'unligi, ma'naviy-ma'rifiy faoliyatni tashkil etish va maqsadli yondashuvlardan ijodiy foydalanish o'ziga xos murakkab pedagogik-psixologik jarayon bo'lib, tajriba-sinov ishlariga asoslanib, quyidagilarni tavsiya qilamiz:

- talabalarni vatanparvarlik tarbiyasi bo'yicha oliy va o'rta maxsus ta'lim o'quv yurtlaridagi tadbirlarni rejalashtirish va amalga oshirish, ya'ni xalqimiz jangovar va mehnat shuhratiga sazovor bo'lgan joylariga safarlar uyushtirish;

- jamoat tashkilotlarining faolligini oshirish va hamkorlik ishlarini keng qamrovda tashkil etish;

- urush va mehnat faxriylari bilan uchrashuvlar tashkil qilish, Qurolli Kuchlar askarlari bilan uchrashuvlar o'tkazish;

- vatanparvarlik mavzusi bo'yicha nazariy konferensiyalar o'tkazish, harbiy Oliy bilim yurtlarida o'qish uchun nomzodlar tanlash va tayyorlash;

- harbiy ish asoslarini o'rganish uchun harbiy to'garaklar tashkil qilish.

Talaba - yoshlarni harbiy vatanparvarlik tarbiyasida pedagogika va psixologiya qoidalaridan keng foydalanilinish katta ahamiyat kasb etadi.

Vatanparvarlik tarbiyasi ilmiy asoslari, Vatan himoyasiga yoshlarning ma'naviy siyosiy va jismoniy tayyorgarligi bo'yicha amaliy faoliyatning mazmuni, tashkili, shakl va metodlarini aniqlovchi boshlang'ich nizomlar, asos soluvchi qoidalar, talablarini bildiradigan prinsiplarda tadbiq qilinadi hamda aniqlashtiriladi. Vatanparvarlik tarbiyasi prinsiplari o'z mohiyatiga ko'ra obyektivdir. Ular haqiqiy holat, real aloqa va munasabatlari aksi, mamlakat mudofaasiga xalqni tayyorlash bo'yicha davlat va ijtimoiy tashkilotlarni ilmiy asoslangan, maqsadga yo'naltirilgan faoliyat ifodasidir.

Xulosa:

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining intellektual salohiyatini yuksaltirish, ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi. O'qituvchilar o'z bilimlarini kengaytirish, yangi pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirish va innovatsion yondashuvlarni qo'llash orqali o'quvchilarning intellektual rivojlanishiga hissa qo'shadilar. Ushbu maqolada ko'rib chiqilgan yondashuvlar, metodlar va amaliyotlar, o'qituvchilarning intellektual salohiyatini yuksaltirishga yordam beradi. Ta'lim tizimining rivojlanishi uchun bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining intellektual salohiyatini yuksaltirish muhimdir. Bu, o'z navbatida, jamiyatning kelajagini belgilovchi omillardan biridir. O'qituvchilar o'z intellektual salohiyatlarini rivojlantirish orqali, o'quvchilarning ta'lim jarayonida muvaffaqiyatga erishishlariga yordam berishlari mumkin.:

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayeva, N. (2020). "O'qituvchi intellektual salohiyatini rivojlantirish: nazariy va amaliy asoslar". Toshkent: O'qituvchi.
2. Qodirova, S. (2019). "Pedagogik texnologiyalar: innovatsion yondashuvlar". Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
3. Axmedov A. (2021). "Boshlang'ich ta'limda o'qituvchining roli". Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
4. Rasulova, M. (2022). "O'qituvchilarning professional rivojlanishi: muammolar va yechimlar". Nukus: Qoraqalpoq Davlat Universiteti.
5. Nurmatova, D. (2023). "Ta'limda innovatsiyalar va o'qituvchining intellektual salohiyati". Toshkent: Fan va texnologiya.
6. Karimova, L. (2020). "O'qituvchilar uchun pedagogik psixologiya". Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti.
7. Mirzaeva, Z. (2021). "O'qituvchining intellektual salohiyatini oshirish yo'llari". Andijon: Andijon Davlat Universiteti.